

พัฒนาการและบทบาทในการพัฒนาประเทศของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

Development and Role in the Country's Development of the Armed Forces Development Command

บทความวิชาการ

พล.ต. วีระยุทธ จินห์หรณ์¹

Colonel Theerayut Jinhiran

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาภาค 2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย

Director of 2nd Regional Development Office, Armed Forces Development Command,

The Royal Thai Armed Forces Headquarters

บทคัดย่อ

บทบาทในการพัฒนาประเทศของทหาร เกิดจากการได้รับมอบหมายในอดีต เช่น การพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ การพัฒนาประเทศตามที่กฎหมายกำหนด และการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาล “หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา” มีชื่อเดิมว่า “กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” (กรป.กลาง) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2505 ซึ่งเป็นหน่วยงานพิเศษโดยรวมเอาขีดความสามารถและเจ้าหน้าที่จาก 13 ส่วนราชการเข้ามาสนธิเป็นหน่วยเดียวกัน ออกไปพัฒนาท้องถิ่นทุรกันดาร ณ จังหวัดต่าง ๆ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และดึงประชาชนไม่ให้หลงผิดไปร่วมมือกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งคลี่คลายลงและกลับเข้าสู่ความสงบสุขในเวลาต่อมา จากบทบาทในการป้องกันภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์สู่บทบาทในการพัฒนา และช่วยเหลือประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

คำสำคัญ: กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติ การพัฒนาที่ยั่งยืน ศาสตร์พระราชา

¹ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาภาค 2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย

E-mail: theera-3524@hotmail.com

Abstract

The role of the military in the country's development forming assignments in the past. For instance, development according to the royal development projects, country's development according to the law and country's development according to government policies. "Armed Forces Development Command Unit" was formerly known as "National Central Security Command" (NCSC) was established in 1962. Which is a special agency that combines the capabilities and officers from 13 agencies into one agency, go out to develop rural areas in various provinces to enhance the people's subsistence and pulling people's not to go astray to cooperate with the communist side. Causing the conflict situation to ease and return to peace later. From its role in preventing threats from communist to its role in developing and helping people in accordance with the situation of the country. So that people could be strong and able to rely on themselves with stability, wealth and sustainability.

Keyword: Central Command for National Security, Armed Forces Development Command, Development to enhance national stability, Sustainable Development Goals, The King's Philosophy

บทนำ

การเข้ามามีส่วนร่วมของทหารในการพัฒนาประเทศ ที่เห็นได้ชัด ก็คือ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) โดยได้เริ่มใช้วิธีการพัฒนา เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันและรักษาความมั่นคง

ภายในของชาติจากภัยคุกคามที่เป็นสถานการณ์การแพร่ ระบาด และการต่อสู้ด้วยอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์ด้วย การพัฒนาในพื้นที่ชนบทและท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล ของประเทศไทยในขณะนั้น "กองอำนวยการกลางรักษา ความปลอดภัยแห่งชาติ" (กรป.กลาง) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2505 โดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในขณะนั้น เป็นหน่วยงานพิเศษที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ พัฒนาท้องถิ่น เพื่อขจัดปัญหาของต้นเหตุ คือ ความทุกข์ยาก ของประชาชน อันเป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายตรงข้ามหรือพรรค คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ใช้เป็นบ่อนทำลายศรัทธา ของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล โดยเริ่มปฏิบัติการในเขตที่ ประชาชนด้อยการศึกษาและยากจน เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแล ไม่ทั่วถึง เพราะการคมนาคมไม่สะดวกและเป็นถิ่นทุรกันดาร โดยได้ส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่หน่วยแรกออกไปพัฒนา และช่วยเหลือประชาชนที่บ้านนาคู อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเวลาต่อมา จึงได้ส่งหน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ออกไปปฏิบัติงานในทุกภูมิภาคของประเทศเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ จนมีจำนวนทั้งสิ้น 30 หน่วยในปัจจุบัน

ต่อมาใน พ.ศ.2540 กองอำนวยการกลางรักษา ความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) กองบัญชาการทหาร สูงสุดจึงได้เปลี่ยนนามหน่วยเป็น หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ทำงานเชิงรุกและเชิงรับ กล่าวคือ ในยามปกติถือหลักการพัฒนา ถือเป็นการทำงานเชิงรุก เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในยามเกิดภัยพิบัติเข้ามา ซึ่งความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ได้จัดตั้งศูนย์บรรเทา สาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สบภ.นทพ.) ขึ้น ทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการทำงานเชิงรับ พัฒนาการและบทบาท ในการพัฒนาประเทศของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ 1) ก่อน พ.ศ.2540 : บทบาท ในการรักษาความมั่นคง และ 2) พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน : บทบาทในการพัฒนา

1. ก่อน พ.ศ.2540 : บทบาทในการรักษาความมั่นคง

การเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาประเทศของทหาร เกิดจากบทบาทการดำเนินงานพัฒนาที่ได้รับมอบหมาย ในอดีต เช่น การดำเนินงานตามพระบรมราชโองการหรือตามพระราชดำริ ได้แก่ ร.5 มีพระบรมราชโองการให้ทหาร กองเอ็นจีเนียสำรวจเส้นทางและปักเสาโทรเลขไปยังปากน้ำสมุทรปราการ การก่อสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึงสถานีรังสิต เป็นต้น ปัจจุบันได้แก่ การดำเนินการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั่นเอง และบทบาทการดำเนินงานพัฒนามาตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2503 นโยบายของรัฐบาล นโยบายการทหารของกระทรวงกลาโหม นโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด ตลอดจนบทบาทการดำเนินงานพัฒนาประเทศ ตามจิตสำนึกหรืออุดมการณ์ ได้แก่ พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ปลุกจิตสำนึกให้ทหารตระหนักรู้เสมอว่า “หน้าที่ของทหาร ไม่ใช่เพียงปกป้องอธิปไตยและป้องกันการรุกรานจากศัตรูภายนอกเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หน้าที่ในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ความเจริญหรือพื้นที่ชายแดนที่ทางการเข้าไปไม่ถึง”

มูลเหตุการก่อตั้งและวันสถาปนา เมื่อ พ.ศ.2475 พรรคคอมมิวนิสต์จีนแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งขึ้น โดยการแยกตัวออกมาจากพรรคคอมมิวนิสต์มลายู และได้มีการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างลับ ๆ ในหมู่กรรมกร ชาวจีนชาวไทย นักหนังสือพิมพ์ ครู นักศึกษา และนักเรียน ในปี พ.ศ.2485 ได้มีการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทย ต่อมาประเทศไทยได้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยคอมมิวนิสต์ เนื่องจากไทยต้องการเข้าไปเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ อีกทั้งสาธารณรัฐสหภาพโซเวียตรัสเซีย เรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายดังกล่าวด้วย โดยอ้างว่ากฎหมายของไทยฉบับนี้ ขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จากผลของการ

ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยคอมมิวนิสต์ทำให้คอมมิวนิสต์ในประเทศไทย สามารถดำเนินการได้อย่างเปิดเผย ต่อมาในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ตระหนักถึงปัญหานี้ และเห็นว่า การที่ฝ่ายตรงข้ามสามารถดำเนินการอย่างได้ผลในพื้นที่ชนบท เพราะความทุกข์ยากของประชาชน ประกอบกับกระทรวงมหาดไทยได้รายงานให้ทราบว่คอมมิวนิสต์ได้จัดส่งตัวแทนเข้าไปแทรกซึมอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อบ่อนทำลายศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล โดยได้เริ่มปฏิบัติการในเขตที่ประชาชนต้องการศึกษาและยากจน เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลไม่ทั่วถึง เพราะการคมนาคมไม่สะดวกและเป็นถิ่นทุรกันดาร ทำให้ขาดการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน กระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอให้ใช้วิธีการพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาของต้นเหตุ

รวมทั้งความเห็นจากการประชุมคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางความมั่นคงขององค์การ สปอ. ครั้งที่ 33 ระหว่างวันที่ 7-10 พฤศจิกายน พ.ศ.2503 ว่า ปฏิบัติการทางสาธารณะ (Civic Action) หรือการช่วยเหลือประชาชน เป็นการต่อต้านการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ดังนั้น เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2505 ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้พิจารณาเห็นชอบตามข้อเสนอของฝ่ายอำนวยการ กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ให้จัดตั้งส่วนราชการขึ้นหน่วยหนึ่ง มีอำนาจประสานการปฏิบัติงานและรวมขีดความสามารถของส่วนราชการต่าง ๆ มาไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย 13 หน่วยงาน มีทั้งพลเรือน ตำรวจ และทหารมีอำนาจสั่งการได้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเร่งรัดการปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่นเป็นการแก้ปัญหาพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงนำเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติให้จัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้น เรียกว่า “กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” ใช้คำย่อว่า “กรป.กลาง”

เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2505 จากนั้น ได้มีการส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่หน่วยแรกออกปฏิบัติงานที่ อ.ภูผินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2505 ใช้ชื่อเรียกหน่วยว่า “หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ จ.กาฬสินธุ์” หลังจากที่ได้คณะรัฐมนตรีลงมติและอนุมัติให้จัดตั้ง กรป.กลาง เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2505 ต่อมาจึงได้กำหนดให้วันที่ 10 เมษายนของทุกปี เป็นวันสถาปนา กรป.กลาง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จากการมุ่งมั่นแก้ปัญหาอย่างถูกทางของรัฐบาลไทยประกอบกับการล่มสลายของสหภาพโซเวียต มหาอำนาจผู้พยายามแผ่อิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในประเทศด้อยพัฒนาแถบเอเชีย เมื่อ พ.ศ.2535 ทำให้สถานการณ์การก่อการร้ายและความรุนแรงต่าง ๆ ในชนบทที่ห่างไกลยุติลงตามไปด้วย

ทหารกับการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) กรอบการพัฒนาประเทศจะเน้นให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว โดยให้ความสำคัญด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะถนน เขื่อนไฟฟ้า แต่ยังมีได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาชนบทหรือพัฒนาภาคไว้ในแผนชาติ ซึ่งการพัฒนาในพื้นที่ชนบทห่างไกล รัฐบาลในขณะนั้นได้จัดตั้งกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ขึ้นในปี พ.ศ.2505 ประกอบด้วย กองอำนวยการกลาง กองอำนวยการภาค และกองอำนวยการเขต มีภารกิจเพื่อการป้องกันการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย โดยใช้มาตรการหลัก คือ การป้องกันด้านวิธีการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ยากจนทุรกันดารห่างไกล การปฏิบัติการจิตวิทยา และการช่วยเหลือประชาชน ส่วนมาตรการปราบปรามเป็นวิธีสุดท้าย และให้ใช้อำนาจหน้าที่ตามปกติของกำลังตำรวจ อาสารักษาดินแดนและกำลังทหาร ตามลำดับ ในด้านการพัฒนาชนบทห่างไกล ได้จัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่หน่วยแรก เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ใน พ.ศ.2505 ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของบทบาทในการพัฒนาประเทศ

ของทหาร ซึ่งต่อมาเมื่อ 8 สิงหาคม พ.ศ.2505 เป็นวันเสียงปืนแตกที่อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม สถานการณ์การก่อการร้ายได้ก่อความรุนแรงขึ้น รัฐบาลจึงได้มีการจัดตั้งกองอำนวยการปราบปรามคอมมิวนิสต์ (กอ.ปค.) เมื่อ 24 ธันวาคม พ.ศ.2508 กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) คงดำเนินงานต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยใช้มาตรการป้องกันเพียงอย่างเดียว ตั้งแต่นั้นมา

2. พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน : บทบาทในการพัฒนา

ด้วยสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ลดลง ในขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่าง ๆ ซึ่งนำมาสู่ช่องว่างในการพัฒนา ผลพวงของการพัฒนาประเทศก่อให้เกิดความเจริญในบางพื้นที่ และส่งผลให้เกิดความยากจนในอีกหลาย ๆ พื้นที่ในเวลาเดียวกัน สิ่งหนึ่งที่ยังคงทำลายความสุขของพี่น้องประชาชนเหล่านั้น ยังคงอยู่นั่นคือ ความยากจน อันถือเป็นหน้าที่ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทุกข์ของประชาชนให้หมดสิ้นไป กองบัญชาการทหารสูงสุด จึงได้พัฒนาแนวทางการช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศ ในขณะนั้นเพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมต่อไป ดังนั้น ใน พ.ศ.2540 กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้มีการแก้ตราตามคำสั่ง กองบัญชาการทหารสูงสุด (เฉพาะ) ลับ ที่ 162/40 ลง 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 ให้มีการเปลี่ยนนามหน่วยจากเดิมกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือกรป.กลาง เป็นหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา หรือ นทพ. โดยมีผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา หรือ

ผบ.นทพ. เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งนี้เป็นท่านแรก คือ พลเอก สุนทร ฉายเหมือนวงศ์ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่ง ผอ.กรป.กลาง อยู่จึงถือว่าท่านเป็น ผอ.กรป.กลาง ท่านสุดท้าย และ ผบ.นทพ. ท่านแรกในคราวเดียวกัน การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารดีขึ้นนั้น จำเป็นต้องพัฒนาทุก ๆ ด้าน พร้อมกันไปทั้งทางวัตถุและจิตใจ อันเป็นการช่วยเหลือประชาชนตามหลักการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายที่จะช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนช่วยตนเองได้ต่อไป หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา จึงได้ดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นตาม 8 แผนงานหลัก ได้แก่ (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, 2554)

1. **แผนงานสร้างเส้นทางคมนาคม** ถนนหนทางนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำความเจริญเข้าไปสู่ท้องถิ่น พร้อม ๆ กับการนำผลผลิต ของผู้คนออกมาสู่ตลาด อีกทั้งยังเป็นปัจจัยในการดำรงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย ชัดความสามารถในการสร้างเส้นทางคมนาคมของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้ทวีความก้าวหน้าทันสมัยขึ้นมา เป็นลำดับ จากถนนลูกรังบดอัดแน่น (ชั้นทาง F 6) ในอดีตจนมาเป็นถนนลาดยาง (ชั้นทาง F 4) ในปัจจุบัน นับหมื่นกิโลเมตรที่ตัดผ่านป่าทึบ ยอดดอยสูงชัน หรือแม้หุบเหวลึก ล้วนเป็นผลงานที่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เกิดความภาคภูมิใจทุกครั้งที่ได้เห็นรถของพี่น้องประชาชนชนพืชผักผลไม้วิ่งไปบนถนน และสะพานที่เราตั้งใจสร้างขึ้น และมอบให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการในท้องถิ่น

2. **แผนงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์** ดังที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นถึงความต้องการปัจจัยในการดำรงชีพของพี่น้องประชาชนในชนบทว่า นอกจากปัจจัย 4 แล้ว อีกประการหนึ่ง ก็คือ การมีอาชีพเลี้ยงตัวและครอบครัว อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ของไทยก็คือ อาชีพทางการเกษตรที่สืบทอดกันมาจากรบรรพบุรุษ ดังนั้น อีกแผนงาน

หนึ่งของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนามีคือ การเกื้อหนุนแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร ให้ได้ผลมากขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะหมายถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของพี่น้องเกษตรกรตามไปด้วย อาทิ การผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งเพื่อผสมเทียมให้แก่แม่โคพันธุ์พื้นเมืองของเกษตรกร เพื่อให้ได้ลูกโคพันธุ์ผสมที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว มีความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ การผลิตพันธุ์ปลาน้ำจืดสนับสนุนเกษตรกร โรงเรียน และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อนำไปเลี้ยงขยายพันธุ์ และปล่อยลงแหล่งน้ำสาธารณะ การจัดตั้งโครงการประมงหมู่บ้าน ประมงโรงเรียน รวมทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้า เพื่อเป็นอาหารสัตว์การเพาะพันธุ์กล้าไม้ยืนต้น และการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเกษตรสู่พี่น้องเกษตรกร เพื่อความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ที่พอเพียงแก่การดำรงชีพ นอกจากนั้น ยังได้เริ่มดำเนินงานโครงการสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ปฏิบัติการของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ มาตั้งแต่วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2516 เป็นต้นมา โดยร่วมมือกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งในปัจจุบันมีสหกรณ์การเกษตรในความดูแลรับผิดชอบของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจำนวน 35 แห่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค

3. **แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำ** ด้วยลักษณะการประกอบอาชีพของคนไทยที่อาศัยธรรมชาติเป็นสำคัญ เป็นเหตุให้น้ำถือเป็นปัจจัยหลักที่จะขาดเสียมิได้ ทั้งเพื่อการประกอบอาชีพและเพื่อการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งแม้ในปัจจุบันก็ยังคงมีอีกหลายพื้นที่บนผืนแผ่นดินไทยที่เรียกได้ว่าขาดน้ำ แผนงานนี้จึงถูกกำหนดขึ้นมารองรับปัญหาดังกล่าว ด้วยการแก้ไขภาวะขาดน้ำดังกล่าว ทั้งโดยการขุดสระเก็บน้ำ ขุดคลอง ส่งน้ำ หรือสร้างฝายกั้นน้ำ สุดแต่ความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำกินน้ำใช้ของชุมชน เอื้อต่อการประกอบอาชีพ และยังเป็นที่ยอมรับพันธุ์ปลาต่าง ๆ ที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่นำไปปล่อยไว้ เพื่อขยายพันธุ์ เป็นอาหารสำหรับชุมชนต่อไปด้วย

4. แผนงานพัฒนาชุมชนและสาธารณสุขการ
แผนงานนี้ เป็นไปเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยพร้อมด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นของชุมชน ที่หน่วยบัญชาการ ทหารพัฒนาคำนึงถึงเป็นประการสำคัญ ได้แก่ การสร้าง ถนนภายในหมู่บ้าน การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล การสร้าง ระบบประปาหมู่บ้าน ระบบประปาภูเขา การสร้างถังเก็บน้ำฝน สร้างศาลาประชาคม ศาลาที่พักริมทางและสนามเด็กเล่น ซึ่งล้วนเป็นไปเพื่อการใช้ชีวิตอย่างร่มเย็นเป็นสุขของราษฎร

5. แผนงานการสาธารณสุข เป็นอีกแผนงานหนึ่ง ที่มุ่งกระทำเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของราษฎร ซึ่งได้แก่ การมีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เริ่มตั้งแต่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ถูกหลักสุขอนามัย การป้องกันโรค การวางแผนครอบครัว การสร้างสถานีอนามัย ให้แก่หมู่บ้าน และประสานขอรับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ ประจำสถานีอนามัย นอกจากนั้น ทุกหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ยังได้ให้บริการตรวจรักษาโรคแก่ประชาชน ณ ที่ตั้งหน่วยโดยไม่คิดมูลค่า และจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ออกไปให้บริการ ถึงหมู่บ้าน เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในชนบท รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้าน สุขภาพอนามัยอีกด้วย

6. แผนงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เป็นแผนงานเพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เยาวชน อันเป็นทรัพยากรล้ำค่าของชาติ โดยการส่งเสริมการศึกษา ในโรงเรียน เช่น สร้างอาคารเรียน จัดหาอุปกรณ์การเรียน การกีฬา ทุนการศึกษา และส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การจัดตั้งศูนย์เยาวชน การฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษา และฝึกอาชีพแก่ ทหารกองประจำการ เพื่อใช้ประกอบอาชีพและก้าวไปสู่ การเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต โดยไม่ละเลย ที่จะเน้นให้เยาวชนและประชาชนรำลึกถึงวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนศาสนาอันเป็นเครื่องนำทาง ไปสู่ความดีงามไปพร้อม ๆ กันด้วย

7. แผนงานการประชาสัมพันธ์และจิตวิทยา
ในโลกแห่งความเสมอภาคในการรับรู้ข่าวสารนี้ การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ประชาชน ได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องเป็นจริงไม่บิดเบือนแผนงานนี้ จึงถูกกำหนดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการการบริโภค ข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ต่างไกล รวมทั้งเพื่อเป็น การจัดข่าวลือและการโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ตลอดจน ปลุกฝังอุดมการณ์รักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์แก่ประชาชนด้วยสื่อทุกชนิดที่หน่วย มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นหอกระจายข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียง ของหน่วย ตลอดจนการใช้สื่อบุคคลด้วยการจัดชุดพัฒนา การเคลื่อนที่ ออกไปเยี่ยมเยียนเพื่อช่วยเหลือประชาชนและ รับรู้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในแต่ละชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

8. แผนงานสังคมสงเคราะห์และอื่น ๆ ความ เดือดร้อนสำหรับผู้ยากไร้ นั้น เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และจะ หนักหนาสาหัสยิ่งขึ้นในยามที่ต้องประสบภัยพิบัติ ดังนั้น แผนงานนี้จึงเป็นไปเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ที่เดือดร้อน ได้รับความสูญเสียในยามที่เกิดภัยดังกล่าวขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว ภัยจากการสู้รบบริเวณชายแดน หรือภัยอันเกิดจาก อุบัติเหตุที่ส่งผลถึงผู้คนจำนวนมาก ซึ่งการช่วยเหลือ ตามแผนงานนี้ จะกระทำในนามศูนย์บรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติหลัก ในงานบรรเทาสาธารณภัยของกองบัญชาการกองทัพไทย และแม้กระทั่งในยามปกติ พี่น้องประชาชนที่ยากจน หรือ เด็กนักเรียนที่ขาดแคลน ก็ถือเป็นหน้าที่ที่หน่วยบัญชาการ ทหารพัฒนา จะต้องดูแล ให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้พ้นจาก ความทุกข์นั้นเช่นกัน

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นหน่วยขึ้นตรง ของกองบัญชาการกองทัพไทย มีหน้าที่พิจารณา เสนอ ความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และดำเนินการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติ

สนับสนุนภารกิจของรัฐในการพัฒนาชาติ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน ตลอดจน ปฏิบัติภารกิจอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการจัดหน่วย ประกอบด้วย

กลุ่มปฏิบัติการจำนวน 6 หน่วย ได้แก่ สำนักงาน พัฒนภาค 1 ถึง 5 และหน่วยพัฒนาการพิเศษ มีหน้าที่ เป็นส่วนปฏิบัติหลักในการพัฒนา โดยแบ่งมอบพื้นที่ รับผิดชอบ ดังนี้ (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, 2554)

สำนักงานพัฒนาภาค 1 รับผิดชอบพื้นที่ภาคกลาง
สำนักงานพัฒนาภาค 2 รับผิดชอบพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

สำนักงานพัฒนาภาค 3 รับผิดชอบพื้นที่ภาคเหนือ

สำนักงานพัฒนาภาค 4 รับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้

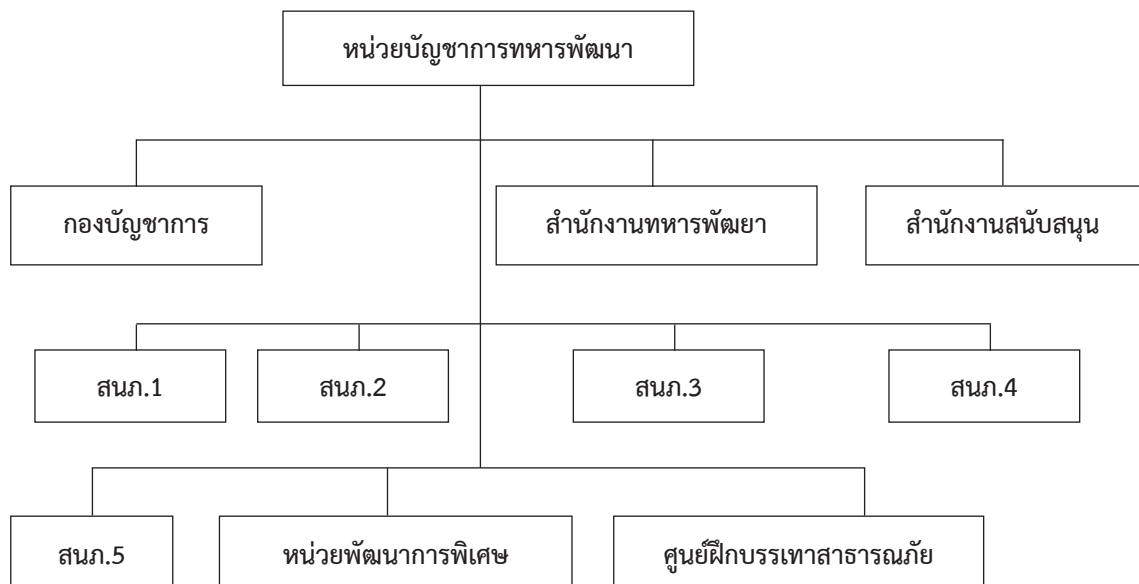
สำนักงานพัฒนาภาค 5 รับผิดชอบพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

หน่วยพัฒนาการพิเศษ เป็นหน่วยงานก่อสร้าง เพื่อสนับสนุนงานของสำนักงานพัฒนาภาคให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กลุ่มศึกษาและวิจัย จำนวน 2 หน่วย ได้แก่ สำนักงาน ทหารพัฒนา มีหน่วยขึ้นตรงประกอบด้วยกองการสนับสนุน และขยายพันธุ์สัตว์ กองการเกษตรและสหกรณ์ ศูนย์ฝึกศึกษา และหน่วยส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ที่ 1-5 และ ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย มีหน้าที่ในการดำเนินการจัด การศึกษาและฝึกอบรมความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัย การค้นหาและช่วยชีวิตเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ อีกทั้งยังมี เป้าหมายที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์ฝึกการช่วยเหลือด้าน มนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติของอาเซียน

กลุ่มสนับสนุน จำนวน 1 หน่วย ได้แก่ สำนักงาน สนับสนุน มีหน่วยขึ้นตรงประกอบด้วย กองจัดหา กองคลัง กองแพทย์ กองซ่อมบำรุง และกองขนส่ง

แผนภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างการจัดหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

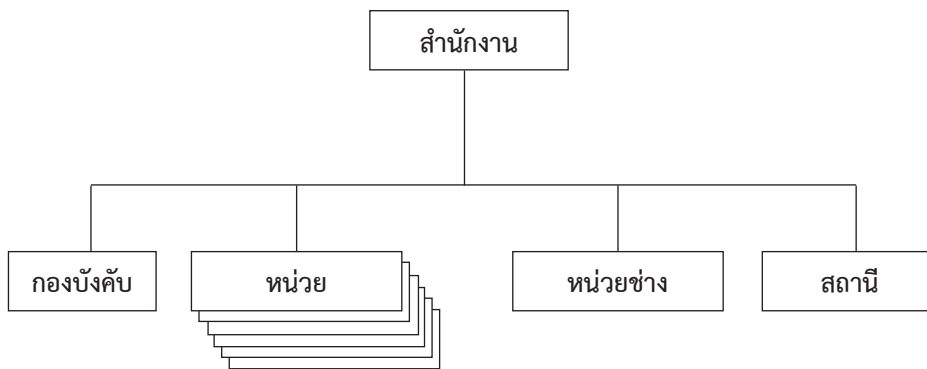
ที่มา: อัตราเฉพาะกิจ 2100. 2559

ตารางที่ 1 แสดงที่ตั้งหน่วยขึ้นตรงสำนักงานสนับสนุน

หน่วย	ที่ตั้ง			
	บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
นทพ.	ถ.นาวงประชาพัฒนา	สีกัน	ดอนเมือง	กรุงเทพฯ

ที่มา: กิตติพงศ์ กาญจนาคม. 2560

แผนภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างการจัดหน่วยสำนักงานพัฒนาภาค 1-5

ที่มา: อัตราเฉพาะกิจ 2100. 2559

การดำเนินงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) แผนยุทธศาสตร์เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม ซึ่งจะเป็นการเตรียมพร้อมและสร้างการปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมั่นคง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วนทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนา แบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนา อย่างบูรณาการทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ

วิสัยทัศน์หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ได้กำหนดวิสัยทัศน์โดยมุ่งที่จะเป็นหน่วยงานหลักชั้นเยี่ยมของกองทัพไทยในด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคล ชุมชน พื้นที่ เพื่อป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบและประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อกองทัพไทย

การปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดำเนินการภายใต้ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, 2559)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เติบโตสถาบันพระมหากษัตริย์ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา จะเติบโตสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสมพระเกียรติ และจะสนับสนุนการดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนนำแนวพระราชดำริ มาขยายผลให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง เพื่อให้อาณาประชาราษฎร์เป็นสุขและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย และคงเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพของชุมชน และพื้นที่ ในพื้นที่เป้าหมาย ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ให้มีภูมิคุ้มกัน มีความมั่นคงแบบองค์รวม พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาในมิติต่าง ๆ ของความมั่นคง โดยใช้ศักยภาพของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในรูปแบบของแผนงานการพัฒนาที่มีอยู่ ลดเงื่อนไขของปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติ และเสริมสร้างให้มีความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาในมิติต่าง ๆ ของความมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนาจะส่งผลให้คนชุมชนมีความสุขอย่างยั่งยืน ในการดำเนินชีวิต และพร้อมสนับสนุนการปฏิบัติการของทหารได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 สนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนของชาติ พัฒนากำลังพลและยุทโธปกรณ์ ให้มีความพร้อมและนำศักยภาพของหน่วยที่มีอยู่ เข้าร่วมปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของชาติ การสนับสนุนส่วนราชการอื่น อาทิ การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ การสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการบริหารจัดการน้ำในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแล้ง และอุทกภัย การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย เป็นต้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาองค์กร พัฒนาองค์กรในด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ หลักนิยมและการบริหารจัดการ ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพตอบสนองต่อการปฏิบัติงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1-4

พื้นที่เป้าหมายการพัฒนา กำหนดความเร่งด่วน ดังนี้ (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, 2554)

1. พื้นที่สำคัญเร่งด่วนลำดับแรก

พื้นที่จังหวัดชายแดน พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก หมายถึง พื้นที่โครงการพระราชดำริและพื้นที่ตำบลติดชายแดน รวมทั้งพื้นที่ซึ่งเป็นชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดชายแดน รวม 7 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก พะเยา และกาญจนบุรี

พื้นที่จังหวัดชั้นใน พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก หมายถึง พื้นที่โครงการพระราชดำริและพื้นที่ซึ่งจังหวัดและหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ร่วมกันกำหนดขึ้นหรือคณะกรรมการบริหารงานแบบบูรณาการจังหวัด (กบจ.) ได้มีมติกำหนดพื้นที่เป้าหมายโดยใช้เกณฑ์ระดับความรุนแรงของสถานการณ์และระดับผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ รวมทั้งพื้นที่ซึ่งเป็นชุมชนบนพื้นที่สูงในจังหวัดชั้นใน 2 จังหวัด ประกอบด้วย ลำพูน และกำแพงเพชร

พื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก หมายถึง พื้นที่โครงการพระราชดำริและพื้นที่ตำบลติดชายแดน และพื้นที่เกาะแก่งต่าง ๆ ของจังหวัดชายฝั่งทะเล

2. พื้นที่สำคัญเร่งด่วนลำดับรอง

พื้นที่จังหวัดชายแดน พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับรอง หมายถึง พื้นที่ตำบลถัดจากตำบลชายแดนของจังหวัดชายแดน โดยจังหวัดและหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ร่วมกันกำหนดขึ้น หรือคณะกรรมการบริหารงานแบบบูรณาการจังหวัด (กบจ.) ได้มีมติกำหนดพื้นที่เป้าหมายโดยใช้เกณฑ์ระดับความรุนแรงของสถานการณ์และระดับผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

พื้นที่จังหวัดชั้นใน พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับรอง หมายถึง พื้นที่ซึ่งจังหวัด และหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ร่วมกันกำหนดขึ้น หรือคณะกรรมการบริหารงานแบบบูรณาการจังหวัด (กบจ.) ได้มีมติกำหนดพื้นที่

เป้าหมายโดยใช้เกณฑ์ระดับความรุนแรงของสถานการณ์ และระดับผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่น้อยกว่าพื้นที่ ซึ่งมีความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรก

พื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเล พื้นที่ซึ่งมีความสำคัญ เร่งด่วนลำดับรอง หมายถึง พื้นที่ที่ตัดขาดจากตำบลชายฝั่ง ทะเลและพื้นที่เกาะแก่งต่าง ๆ ของจังหวัดชายฝั่งทะเล

สรุป

การพัฒนาประเทศเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ กระบวนการอย่างมีแบบแผน เพื่อให้ประเทศมีความเจริญ ก้าวหน้า แต่จะพัฒนาประเทศอย่างไร จึงจะทำให้ประเทศ มีความเจริญก้าวหน้า นั้น จะต้องยึดวัตถุประสงค์ของชาติ เป็นหลัก สำหรับประเทศไทยวัตถุประสงค์มูลฐานของชาติ ตามข้อเสนอสภาความมั่นคงแห่งชาติได้สรุปสาระสำคัญ ได้ 2 ประการ คือ คนไทยต้องมีชีวิตรอดและประเทศไทย ต้องมีความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาประเทศให้มีความ เจริญอย่างมั่นคงและมั่งคั่ง นั้น จำเป็นจะต้องพิจารณา ถึงองค์ประกอบความมั่นคงของชาติ 6 ด้านด้วย ซึ่งได้แก่ ด้านการเมือง ด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม จิตวิทยา ด้านเทคโนโลยีการพลังงานและสิ่งแวดล้อม และด้านการทหาร เนื่องจากความมั่นคงทั้งหกด้านดังกล่าว

มีความสำคัญอย่างใกล้ชิด หากขาดด้านใดด้านหนึ่งก็ย่อม จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติเป็นส่วนรวม สิ่งสำคัญจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในชาติด้วย

ด้านการทหารโดยกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงาน หลักรับผิดชอบการป้องกันประเทศและการพัฒนาประเทศ ซึ่งจากบทบาทการพัฒนาประเทศในอดีตของกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือ กรป.กลาง มาสู่หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา หรือ นทพ. ในปัจจุบันเหล่านักกรีนน้ำเงินได้ทำงานหนักและเสียสละมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อความผาสุกของพี่น้องประชาชน โดยการน้อมนำศาสตร์ พระราชา รวมทั้งนโยบายของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น มาเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ โดยภายใต้การบูรณาการ และการสนับสนุนงานพัฒนาประเทศกับทุกภาคส่วน เพื่อ พัฒนาศักยภาพ คน ชุมชนพื้นที่ สร้างความอยู่ดีกินดีให้ชุมชน มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันพร้อม ที่จะเผชิญปัญหาจากภัยคุกคามทุกมิติของความมั่นคงควบคู่ กับการผนึกกำลังป้องกันประเทศตั้งแต่ยามปกติ ซึ่งจะส่งผล ให้เกิดความมั่นคงในพื้นที่เป้าหมาย ประชาชนมีความรัก ความหวงแหนแผ่นดินของตนและพร้อมที่จะปกป้องรักษา ผืนแผ่นดินให้มั่นคง ยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

- หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. คู่มือผู้บังคับหน่วยและฝ่ายอำนวยการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. กรุงเทพฯ : มปป., 2554.
- หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. อัตราเฉพาะกิจ 2100. 2559
- กิตติพงศ์ กาญจนาคม. แนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). เอกสารวิจัยส่วนบุคคล.วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. 2560.
- เสนาธิการทหารบก, โรงเรียน “เอกสารคำบรรยายวิชาทหารกับการพัฒนาประเทศประจำปีการศึกษาพุทธศักราช 2550-2551”. 2551
- สภาความมั่นคงของชาติ, สำนักงาน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2561-2564”. 2561